

על ריבונות ולחצים בינלאומיים מאת האלוף (מיל") גרשון הכהן

מבט מבס"א מס' 1,633, 9 ביולי 2020

תקציר: יש לצפות ממנהיגות לאומית שתשכיל לעמוד בעיתות מבחן על זכותה הריבונית של מדינתה למימוש אינטרסים חיוניים אף כנגד לחצים בינלאומיים כבדים.

קיים פער בסיסי בין הריבונות כרעיון לבין דרכי מימושו. בהשלכה מריבונות האל המייצגת שלטון מוחלט וחסר מגבלות ביקשו השליטים מאז העולם העתיק לשוות לעצמם דימוי של סמכות שלטונית עליונה ובלתי מעורערת. צמיחת הלאומיות והמדינה המודרנית העמידה את האומה, ולא את השליט, בבסיס הריבונות - תוך הגבלתה על-ידי מערכת החוק, ואילו המשפט הבינלאומי קבע את מהות הריבונות על אפשרויותיה, סייגיה, ומגבלותיה ביחסים בין-מדינתיים. עם הקמת האו"ם ותפוצתם הנרחבת של ארגונים בינלאומיים (כאיחוד האירופי, הליגה הערבית וכיו"ב) ועל-לאומיים (כקונגלומרטים כלכליים וארגונים לא-ממשלתיים) הוטלו מגבלות נרחבות על מדינות בזיקתן למדינות אחרות ומושג ריבונותה של מדינת הלאום הלך והתרחק מדימויו הקלסי.

במתח זה בין הכמיהה לריבונות ככוח שלטוני עליון המגלה עצמאות נוכח התנגדות מבית ומחוץ לבין תפיסת ריבונות מצומצמת המכפיפה קבלת החלטות תוך-מדינתית לחקיקה בינלאומית והסכמת מדינות אחרות נעוצה המחלוקת בין רה"מ נתניהו לבין והתומכים בהחלת ריבונות על חלקים משטחי יו"ש לבין אלה המתנים צעד זה (כשר הביטחון גנץ ושר החוץ אשכנזי) בהסכמה אזורית ובינלאומית.

בנסיבות אלה נשאלת השאלה עבור מה ובאיזו מידה מוכנה ויכולה המדינה לגלות עצמאות נוכח התנגדות בינלאומית. במקום זה עמד דוד בן-גוריון בדצמבר 1949 עת הכריז על ירושלים כבירת ישראל בניגוד מוחלט לרצון האו"ם: "אנו רואים חובה להצהיר שירושלים היהודית היא חלק אורגני ובלתי נפרד ממדינת ישראל כשם שהיא חלק בלתי נפרד מההיסטוריה הישראלית מאמונת ישראל ומנשמת עמנו. ירושלים היא לב ליבה של מדינת ישראל".

זה האופן בו תופס רה"מ נתניהו את גודל השעה בסוגיית החלת הריבונות. לדידו נקרתה לישראל הזדמנות היסטורית, שלא ברור אם תשוב, המחייבת גילוי עצמאות מדינית על אף המגבלות והסיכונים. לא שנתניהו מתכחש למערכת האילוצים הבינלאומית, כשם שמתנגדיו לא ויתרו לחלוטין על השאיפה הבסיסית ליכולת החלטה ריבונית. אלא שהם חלוקים ככל הנראה לגבי מהותה של ריבונות זו והשלכותיה על חופש הפעולה הבינלאומי של מדינת הלאום.

זוהי גרסה ערוכה של מאמר שפורסם בגיליון יולי של ליברל.

* אלוף (מיל') גרשון הכהן הוא עמית מחקר בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים. שירת בצה"ל במשך ארבעים ושתיים שנים. פיקד על חיילים בקרבות מול מצרים וסוריה. לשעבר מפקד גיס ומפקד המכללות הצבאיות.